

edvard munch

Edvard Munch, 12 Aralık 1863'te Norveç'te doğdu. Laura Catherine Bjolstad ve askeri doktor Christian Munch'un en büyük oğullarıydı. Edvard bir yaşındayken aile, Christiania'ya (bugün Oslo) taşındı.

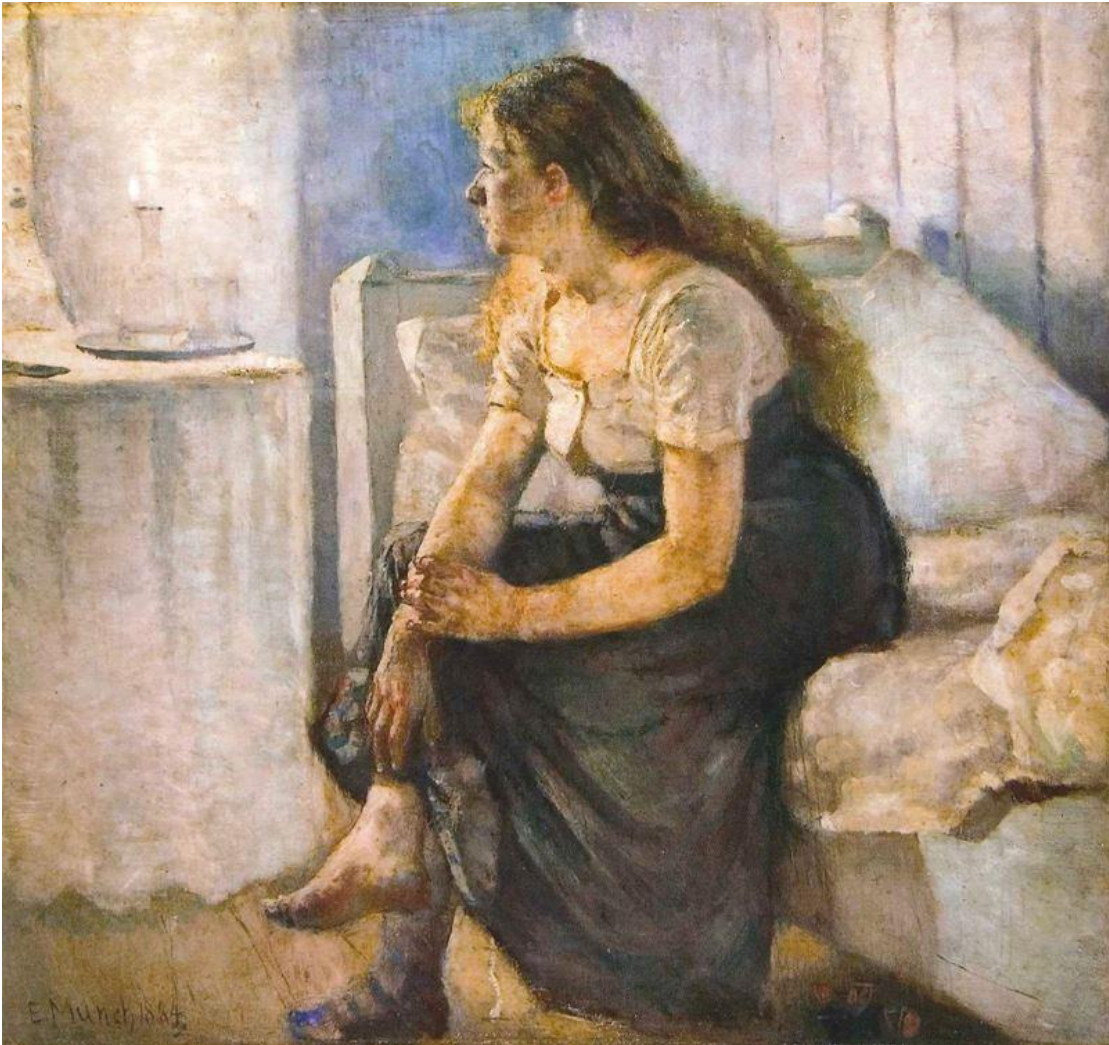
Beş yaşındayken annesi Laura Munch'u veremden kaybetmiştir. Bu vefatın aileye özellikle babasına olumsuz etkisi oldukça derin olmuştu. Edvard'ın ölümle erken yaşta karşılaşmasından doğan mutsuzluğu, babasının üzüntüsüyle daha da katlanmıştı. Onu daha da derinden etkileyen olay kardeşlerin en büyüğü olan ablası Sophie'yı on altı yaşında veremden vefatı oldu. On üç yaşındaydı ve ablasının hayatta kalmak için çırpınışlarına tanık olmuştu. Edvard bu çaresizliğini ve üzüntüsünü birkaç yıl sonra yapacağı resimlerine taşıyacaktı. "Hasta Çocuk" ve "Hasta Odasında Ölüm" gibi resimler ölüm ve hastalıkla ilgili hayatı boyunca hissettiği yoğun duyguların ifadesiydi

Munch, babasının isteği ile mühendislik eğitimi almak üzere Christiana Teknik Koleji'ne girdi. Fakat bir yıl öğrenim gördükten sonra resim tutkusu nedeniyle buradan ayrıldı. Babasının isteğine karşı durup ressam olmaya karar vermiş ve Norveç'te sanat enstitüsüne kaydını yaptırmıştı. Ağırlığı natüralizm olan bir yerel

ekolün kurucusu olan ressamlardan Christian Krohg, Frits Thaulow ve Erik Werenskiold 1882’de Sonbahar Sergisi’ni açmışlardı. Sergi devam edecek olan bir serinin ilkiydi. Munch bu grubu benimsedi ve sonraki birkaç ay boyunca Krohg’dan dersler aldı, renk kullanımını öğrendi. İsteddiği eğitimi alabilmek için yurtdışına gitmesi gerektiğini düşünüyordu

1885’te onu destekleyen Frits Thaulow’un yardımı ve birkaç yerden aldığı bursla ilk kez Paris’e gitti. Thaulow manevi ve maddi desteğinin yanısıra, onun ilk başarılarından biri olan 1884 tarihli “Sabah (Hizmetçi Kız)” başlıklı resmini de satın almıştı. Fransa başkentine yaptığı bu yolculuk Munch’un çalışmalarını büyük ölçüde etkiledi. Dönemin öncü isimlerinin eserlerini gördü. Van Gogh ve Gauguin hayranıydı. İzlenimcileri, art-izlenimcileri ve sembolistleri izledi. İzlenimci resimleri görmesi sanatının gelişim yönünü değiştirdi. Krohg’un ifadesiyle Norveç’in ilk ve tek izlenimcisi olarak geri döndü. Munch, Oslo’da düzenli yapılan Sonbahar Sergileri’nde eserlerini sergilemeye devam etmiş ancak 1887 sergisine karşı olan ilgisizlikten dolayı bunalıma girmişti.

1889’da ilk kişisel sergisini Christania’da açtı . Sergide yüz on yapıtı yer aldı. Genç bir sanatçı için bu oldukça büyük bir başarıydı ve hem olumlu hem olumsuz eleştiriler almıştı. Bu sergi devlet bursu

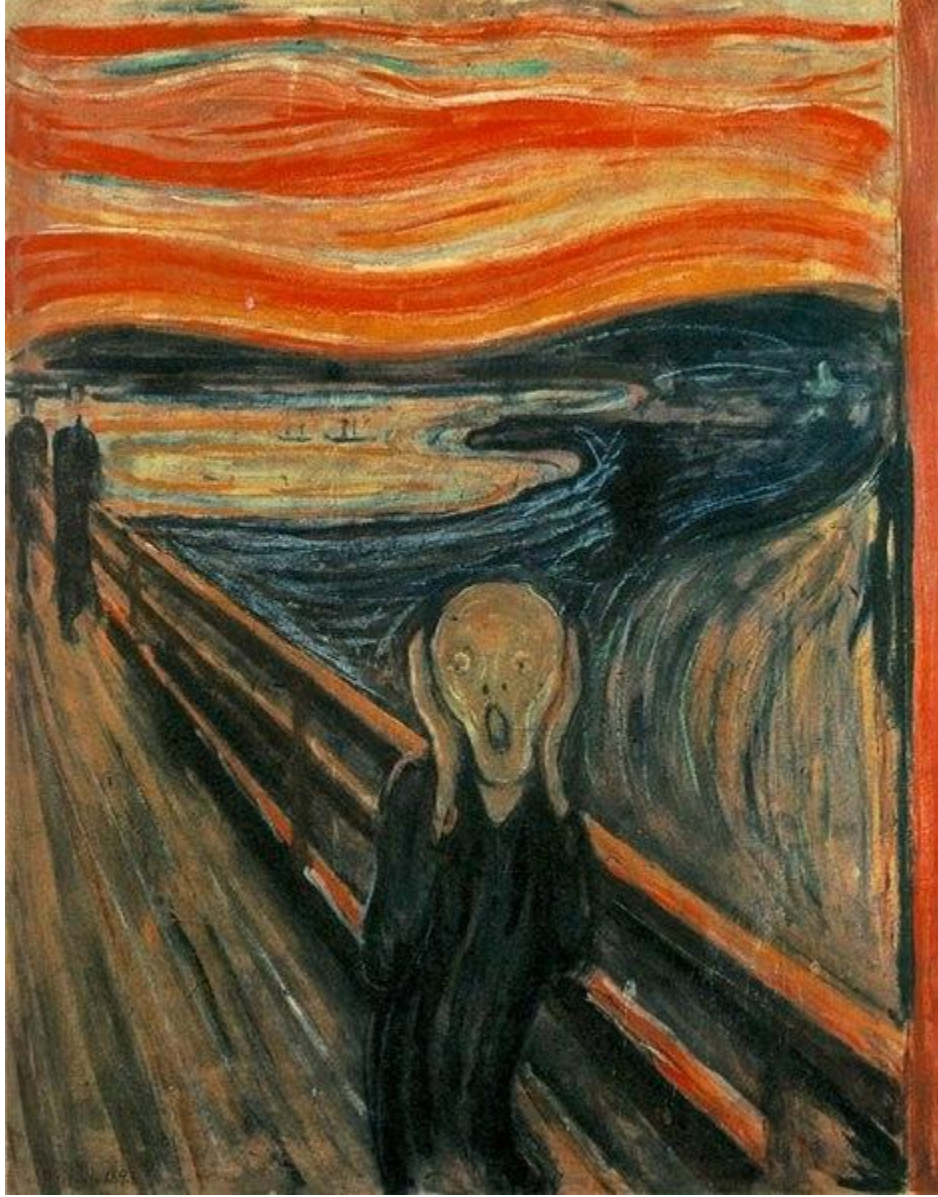
almasının yolunu açmış ve tekrar Paris'e gitme şansını yaratmıştı. Paris'te portre ressamı Leon Bonnat'nın atölyesinde çalışmaya başlamıştı. Babasının aniden öldüm haberini alınca psikolojik bir krize girdi ve bir süre çalışmalarına devam edemedi.

1890'da Norveç'te aralarında "Karl Johan Sokağı'nda Bir Bahar Günü" tablosunun da bulunduğu Sonbahar Sergisi'nde resimleri sergilendi. 1892'de Berlin Sanatçılar Derneği, Munch'u eserlerini sergilemeye davet etmişti. Ancak bir grup eserin yer aldığı sergi olumlu eleştiriler almamış ve sergiyi düzenleyenler tarafından bir hafta sonra kapatılmıştı. Büyük tartışmalara neden olan sergideki diğer Norveçli sanatçılar da çalışmalarını geri çekmişlerdi. Bu skandal belki de daha fazla meşhur olmasını sağladı. Genç sanatçılar arasında pek çok destekçisi vardı. 1908 yılına kadar aralıklarla Almanya'da bulunmuştu.

Munch, 1893'te Norveç'e dönmüş, en ünlü eseri "Çılgılık" üzerinde çalışmaya başlamıştı. Resim,

1889'da yapmaya başladığı Yaşam Frizi diye bilinen serinin bir parçası oldu. Serinin amacı soluk alıp veren, hissedilen, acı çeken ve seven insanların resimlerini yapmaktır. Munch her defasında yeniden düzenleyerek ve yeni resimler ekleyerek bu seri üzerinde yıllarca çalışmıştı. Serinin bütününün sınırları kesin belirlenmemiş ve seriye aldığı resimler yıldan yıla, sergiden sergiye değişmişti. Aynı konulara ara ara dönüp çeşitli tekniklerle tekrar yapmak Munch'un çalışma tarzıydı. Aynı yıl Berlin Sezessionu'yla birlikte sergi açmıştı, artık Münih'teki ve Dresden'deki koleksiyonerlere satışlar yapabiliyordu. 1894'te yazarları arasında Przybyszewski, Servaes, Meyer-Graefe ve Pastor'un olduğu Munch'un eserlerine dair bir antoloji yayımlandı. Bu eserler daha önce önemsenmediği Berlin'de de iyi karşılanmış, böylece bu kentte daha moralli ve iyi hislerle kalmaya başlamıştı.

1896'da tekrar Paris'e gitti. Bu seyahat Emile Bernard, Maurice Denis ve Mallarmé gibi sembolist şairlerle tanışması bakımından çok önemliydi. Paris'te Yaşam Frizi serisinden bazı resimlerini Salon des Indépendants'da sergiledi. Yazları çoğunlukla Norveç'te, Asgardstrand'daki küçük evinde geçiriyordu. 1898'de Tulla Larsen ile tanışmıştı. Tulla sürekli Munch'un yanındaydı ve onu hiç yalnız bırakmıyordu. İlişkileri birkaç yıl kesintilerle devam etmişti. Bu dönemde bir sinir krizinin eşliğinde olması sebebiyle çalışamamıştı. 1899'un sonlarında bir sanatoryuma yatmış ve birkaç aylık tedavi sonrasında sakin bir hayat arayışıyla Berlin'e taşınmıştı. Ünü yayılıyor ve finansal durumu iyiye doğru gidiyordu. Yaşam Frizi serisini büyütmüş ve 1902'de Sezession galerisinde sergilemişti. Sergiden olumlu eleştiriler almıştı, artık geleceğin ressamı sayılıyordu.

Aynı yıl, Tulla ile ilişkisini bitirmek istese de Tulla onu bırakmıyordu. Tulla bir bahaneyle Munch'u çağırması, gelmezse intihar etmekle tehdit etmişti. Munch, Tulla'nın yanına gittiğinde neden ve kimin tarafından olduğu bilinmeyen bir şekilde bir silahla ateş edilmişti. Munch'un sol eli bir daha düzelemeyecek şekilde yaralanmıştı. Bu Tulla ile son görüşmesi olmuştu. Aynı dönemde yaptığı

resimlerde Tulla ya bir katil ya da huzurunu bozan kiři olarak yer alıyordu.

1903'te Paris'e gitmiş ve burada kemancı Eva Mudocci ile tanıştı. Mudocci, Munch'un bir seri litografinin ilham kaynağı olmuştu. Avrupa'da ve ABD'de sayısız sergi açtı. Bu dönemi alkolizmin eşiğinde ve duygusal stres altında geçiyor ve sık sık hastalanıyordu. Hassas durumuna karşı Munch, yıllarca çalışmasının ve mücadelesinin karşılığını almaya başlamıştı. 1905'te Dresden'de bir araya gelen Die Brücke adı verilen dışavurumcu grubun lideri olarak görölmeye, takdir almaya başlamıştı.

1908'de Kopenhag'da bir sergi hazırlarken, manevi ve fiziksel yorgunluğa yenik düştü. Duygusal çalkantılarının ve aşırı alkolün neden olduğu bir sinirsel bunalım tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Kopenhag'da kendi isteğiyle bir klinikte birkaç ay tedavi gördü. Tedavi süresi başarılı geçmiş ve Munch, tamamen iyileşmiş ve moralli olarak hastaneden çıktı. Norveç devletinin St. Olav Norveç Kraliyet Nişanı'nın verilmesinin de onun yeniden enerji bulmasında, canlanmasında katkısı olmuştu. Norveç'e yerleşmeye karar verdi. Oslo fiyordunda bir mülk satın aldı. Sade bir yaşam sürüyor ve çevresindekilerin yaşamlarından ilham alıyordu.

Christiana Üniversitesi'nin yeni Büyük Salonu'nu dekore etmesi için verilen sipariş, önemli projelerinden biri oldu. Üniversite 1911'de yüzüncü kuruluş yıldönümünü kutlayacaktı ve bunun için önde gelen İskandinav sanatçılarını yeni binaya yapılacak duvar resmi yarışmasına çağırımıştı. Başarılı proje sunan sanatçılardan biri olan Munch, 1909 baharında, yeniden enerji kazandığı bir zamanda, çalışmaya başladı. Üniversite Munch'un resimlerini kabul etti ve dekorasyon 1916'da tamamlandı.

Munch 1912'de Köln'deki Sonderbund sanat grubuyla sergi açmak için davet aldı. Grubun çalışmaları Dışavurumculuk akımıyla tanımlanmıştı. Avrupa'dan sanatçıların katılımıyla Köln'de önemli ve büyük bir sergi açıldı.

1916'da Skoyen Ekely'de mülk satın aldı ve yaşamının sonuna kadar orada yaşadı. 1921-1922'de Oslo'daki Freia Çikolata Fabrikası'nın kantini için duvar resimleri yaptı. 1930 yılında geçirdiğı bir göz rahatsızlığı nedeniyle çalışmalarını yavaşlattı. Son dönemlerinde sağlığı giderek bozulmaya başladı. 1933'te Fransız Légion d'Honneur ve Norveç Kraliyet St. Olav Büyük Haç nişanlarını aldı. Almanya'da Nazizm'in yükselişiyle eserleri "Dejenere Sanat" kategorisine alındı. Alman kuvvetlerinin Nisan 1940'ta Norveç'in istilası ressamın hayatının son dönemindeki acı deneyimlerden oldu. 23 Ocak 1944'te, seksen yaşında Ekely'de vefat etti.